Ա. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 165 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 16 ԱԵՊՏԵՄԲԵՐ 1899 28 ՄԵՊՏԵՄԲԵՐ 1899 (Ն. Տ.)

10 ՓԱՐԱ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՁՈՎԱԿԻԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի ճաւտեսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ارمنیجه یومی سوردم
ادارهخانهسی
باب عالی جاده سی

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ԶԻ ՏՐՈՒԻՐ
Խմբագրութեան ուղղուած ո՛և է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՅՍՈՑ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ դրչ. 75
6 » » » 40

ԴԱՒԱՆԱԴԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթապարկ ձախէն դէպ վեր վերյ
12 ամիսը կանխիկ դրչ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթապարկ ձախէն դէպ վեր վերյ
12 ամիսը կանխիկ ֆր. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրչ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՁԱԽՁԱԽՈՒՏՔԻՆ ՄԷՋ

(ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹԱԿ ՕՐԸ

Իրրեւ հաւէտ և հիմնեղ համադամ մը, չաբաթ առաւօտնէ սկսեալ մեր փափկասիրտ ընթերցողներուն կը մատուցանենք տեղական կեանքէ առնուած մեր նոր Թերթօնը՝

ՁԱԽՁԱԽՈՒՏՔԻՆ ՄԷՋ,

զոր յատկապէս Սուրհանդակի համար գրած է կարող գրագէտ մը։

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

Խնայողութեան վրայ շատ սխալ գաղափար մը կայ մեր մէջ։ Զըրկանքի նշանակութեամբ ըմբռնուած է ան, մինչդեռ խնայողութիւնը և զրկանքը բոլորովին իրարմէ տարբեր և իրարու հակառակ բաներ են։

Խնայողութիւնը կը պահանջէ որ մարդ պէտք եղածին պէս ուտէ, հագուի և բնակի։ Իսկ եթէ ուտելիքի, հագուստի և բնակարանի կողմէ զրկանք մը ըլլայ, հետեւութիւնը կ'ըլլայ ճիշդ այն բանը, ինչ որ կ'արգիլէ խնայողութիւնը բոլորովին։

Եթէ, խնայողութիւն ըրած ըլլալու ծուռ դաղափարով, զրկանք ընենք մեր անձին, և ապրելու համար պէտք եղածէն պակաս անուադառնենք, ձմեռը տաք պահուելու համար պէտք եղածէն պակաս ըզգեստ հագնինք, կամ թէ քաղառողջ ապրելու համար պէտք եղածէն քիչ օգասուն տեղեր բնակինք, անշուշտ զանազան հիւանդութիւններու ենթակայ կըլլանք. և զըրկանքներու չնորհիւ վատկուած 1000 դրչ.ի տեղ կը տուժենք 2–3000 դրչ., բժիշկներու և դեղերու համար ուղղակի կերպով. և դիտէ՞ք թէ ո՞րչափ ալ կը տուժենք անուղղակի կերպով, թէ՛ հիւանդութեան ժամավաճառութեամբ, և թէ՛ գոր ծելու կարողութեան պակասելովը և.ևն.։

Ո՛չ. խնայողութիւնը ճիշդ հակառակն է զրկողութեան։ Անոր թէ՛ առիպողական և թէ կամայական պահանջքն է միայն՝ թէ՛ ուտեստի, թէ՛ հագուստի, թէ՛ բնակութեան և թէ զբօսանքի համար պէտք ու պատշաճ եղածէն ասելին խնայողութիւնը։ Անոր թիչնամին միայն զեղխութիւնն է։

Ո՞րչափ մարդիկ կը տեսնուին, որոնք հաւէտ և աղքատ ընտանիքներէ առաջ գալով, իրենց գործունէութեամբ, ճարտարութեամբ և կամ բազդին բերմամբ (և ոմանք ալ խարդախութեամբ) եռքէն հարստացած և անոնցմէ շատերը՝ «Է՛ պոռա պոռալսոը» ըլլալով զեղխութեամբ այն հարստութեան տակէն մնած և վրայէն ելած են, և այսօր կա՛մ իրենց ժամանակաւ հարուստ չըլլալնուն իրը ստորին կարգի արարածներ արհամարհած մարդերուն քով ծառայութեան մըտած, կամ փողոցները չափչփող պարապորդներ եղած, և կամ ասոր անոր վրայ լինկած տեսակ մը էլպէս մուրացիկներու կարգը անցած են, իրենց տգէտ կնոջ և անմիտ զաւակաց հետ միասին։

Ասոնք եթէ ուրիշին ալ չար օրինակ եղող յիմարական և չտեսի զեղխութիւններուն գոնէ մէկ քառորդը խնայած ըլլային, այսօր գարձեալ ուրիշին օգնելու վիճակի մէջ կը գտնուէին, փոխանակ ուրիշներէ մուրալու։

Մեր խօսքը անանկներու համար չէ, որոնք կորնչուցած են իրենց հարստութիւնը, ո՛չ թէ զեղխութեամբ, այլ անակնկալ փորձանքներու հետեւանօք։ Ասոնց եթէ նիւթապէս օգնել կարելի չըլլայ, իրենց հետ գոնէ յարգանօք վարուիլը, մարդկութեան նախնական պարտաւորութիւններէն մէկն է։

Ամէն մարդ իր վաստկածին գոնէ մէկ տասներորդը կրնայ խնայութեամբ աւելցնել, առանց իր եւ իրեններուն զրկանք մը ըրած ըլլալու. ասոր դէմ զրուցուելիք ամէն բան, արդարացման ջանքերու ապարդիւն առարկութիւններէ ուրիշ ոչինչ կրնայ ըլլալ, եթէ ճշդապէս խորհուի։

Եթէ մարդ մը կրնայ տասնով պահել ինքզինքը եւ իրենները, ինով ալ կրնայ ընել միեւնոյն բանը՝ անտեսագիտութեան եւ հաշուոյ օգնութեամբ, առանց աւելի զրկողութիւն մը ըրած ըլլալու։ Այս վիճակը կը սկսի ընդհանրապէս 20երորդ տարիքէն եւ կը վերջանայ 60երորդ տարիքին, այսինքն երիտասարդութեան հասակէն մինչեւ ծերութեան հասակը։ Բնական օրէնքն ալ վճռած է որ երիտասարդ հասակը պիտի աշխատի ծերութեան հասակին համար։ Ներկան է որ պիտի երաշխաւորէ ապագան։

Այս ներկային եւ ապագային մէջ տեղի ժամանակամիջոցն է 40 տարի։

Ըսենք թէ այս ամբողջ ժամանակամիջոցին մէջ պարոնին վաստկածն է միջին հաշուով չաբաթը 100 դրչ. որ ընել է տարին 5200 դրչ. եւ եթէ այս գումարին հարիւրին տասը խնայէ, տարեկան գոնէ 500 դրչ. աւելցուցած կըլլայ։

Արդ, տասը տարուան մէջ 5000 դրչ. կ'ընէ այս գումարը, իսկ 40 տարուան մէջ կը յանդի 20000 դրչ.ի, որ յոյժ պատկառելի գումար մըն է չաբաթը 100 դրչ. վաստկող անձի մը համար։ Գլուխնիդ մի՛ շարժէք։ Ուրիշ ըսելիքներ ալ ունինք, զորս լաւ կերպով ըմբռնելու պարտաւոր էք։

Որովհետեւ այս տակը տոկոսի դրած պիտի ըլլաք, եւ այս տոկոսն ալ հարիւրին վեց միայն պիտի հաշուենք, եւ որովհետեւ տոկոսի հաշուով ամբողջ 20 հազար դրչ.ը միայն 10000ը, կամ միւսին հաշուով 40 տարիին միայն 20ը պիտի առնունք, այս հաշուով տոկոսին գումարն ալ կ'ընէ 24000 դրչ. եւ այնատեն գումարը կը բարձրանայ 44000 դրչ.ի։

Հոս ալ չպիտի կենանք. տոկոսները գումարներ կը կազմեն. եւ որովհետեւ այս գումարներն ալ իրենց զատ տոկոսը ունին, որ է բազադրեալ տոկոս որ 40 տարուան մէջ կը յանդի 28800 դրչ.ի, այն ատեն ամբողջ գումար կ'ունենանք 72800 դրչ.։

Ասոնք հասկցա՞ք թէ ինչու կըլլան, պարոնայք «Լ'Ինշենթինել»։

Ասոնք բոլորը չաբաթը գոնէ 10 դրչ. աւելցնելու հրաշքներն են միայն։

Մարդ 60 տարեկան հասակին մէջ երբ 72800 դրչ. հարստութիւն կ'ունենայ, անկից ետքը տակ անգամ չաւելցնելով, միայն այդ գումարին վրայ տարին 6% տոկոսով 4368 դրչ. եկամուտ կրնայ ունենալ, եւ այն ատեն աղքատութեան վրայ քիչ մը կարճ խօսիլ պէտք կըլլայ։ Ձեր ծանօթներէն քանի՞ հոգի կրնաք գտնել, որ գոնէ չաբաթական տասը դրչ. ալ չկրնայ աւելցնել խնայողութեամբ, առանց ինքզինքը և իրենները պատշաճ ուտեստէ, հագուստէ, բնակարանէ և զուարճութենէ զրկելու։ Աչխատանքը եւ դժուարութիւնը որն է գիտէ՞ք. միմիայն կամքը եւ յարատեւութիւնը, որոնք դժբազդաբար կը պակսին մեր մէջ ընդհանրապէս։

Պէտք է մտածել որ չաբաթը միայն 10 դրչ. աւելցնելով գոյանալիք գումարին լոկ տոկոսը 12 տարուան մէջ կը հաւասարի չաբաթական տասը դրչ.ի գումարին, իսկ տասն եւ ինը տարուան մէջ անոր կրկինին, և քսանութը տարուան մէջ քառապատիկին, այսինքն չաբաթական 40 դրչ.ի կը յանդի։

Քառասուներորդ տարուանը մի հարցնէք։ Շաբաթական 84 դրչ. է այն... միայն տոկոսէն։

Ահա՛ խնայողութեան առաքինութիւնը։

ԼԻՈՆԻԷ

ՀԱԿԱՍԽՕՏԻՆՆԵՐ

Շիտակը ըսելով կարդ մը, ուսուցիչներու ընթացքին չեմ հաւնած։ Ինչ մեղքս պահեմ, արդար զայրոյթ մը կը զգամ ամէն անոնց դէմ, որոնք կ'ըսեն բան մը ու չեն կատարեր. կը պատուիրեն ուրիշներու, մինչդեռ իրենք չեն ըներ. մտովի ճամբայ մը ցոյց կուտան անկէ անցնելու, անկէ երթալու համար, սակայն իրենք՝ այդ ուղեցոյց մարդերը՝ մազի չափ չեն շարժիր։

Դպրոցին մէջ՝ ուսուցիչները կը պատուիրեն չծխել, սակայն տղան առջեւ օրն ի բուն գլանիկը վար չեն ձգեր։ «Մենք վարժուած ենք, տղաքներս, ալ չենք կրնար դիմանալ»։ Ահա՛, անոնց բանաձեւը շարունակ։ Տխուր խոստովանութիւն մըն է ասոր, որ նկարագրի, հաստատուն կամքի պակասութիւն կ'ենթադրէ։ Ինչո՞ւ, ինչ ըսել է բան մը ըղձալ ու չկրնալ կատարել։

Գինի, օղի և ուրիշ ոգելից ըմպելիները չգործածել կը պատուիրեն. սակայն դժբաղդաբար իրենք գերին եղած, գիւղերները գինետունները կը լուսցնեն։

Կը պատուիրեն ներող ոգի ունենալ, սիրել, յարգել ծնողքը, բայց դժբաղդաբար լքած զանոնք, կ'ապրին բոլորովին անտարբեր։

Խօսքերու, չարժանիներու մէջ անկեղծութիւն, աղնուութիւն կը փնտռեն, բայց և այնպէս համեստութեան նշոյլ մը իսկ իրենց վրայ չի փայլիր։

«Ձո՞ւն ասեմ, կամ զուն խոստովանիմ» տակաւին։

Տխուր երեւոյթներ են ասոնք, անպատուաբեր, աղիտաբեր ալ նոյն իսկ։ Ըսել ու չկատարել. զարմանալի՛ բան։ Ի՞նչ տպաւորութիւն պիտի թողու ուսուցիչ մը տղոց վրայ՝ իր հակաքղամական լեզուով, երբ իրիկուընները հագիւ ելած դպրոցէն, կ'երթայ ծըծբաղրե՛լ, երկպագե՛լ Բագոսի ահաւոր, քանդիչ զօրութեան առջեւ։ Ի՛նչ որ կ'ըսենք, ի՛նչ որ կը յանձնարարենք այլոց իբրեւ բարի և պարկեշտ, պէտք է նախ և առաջ նոյն իսկ մեր անձին օրինակովը ցոյց տանք։

Գինեմոլութենէ խորշիլ կ'ուզե՞ս. — գինով մը դիտէ՛։ Այդ պահուն իսկ հարիւր ճառեր, հակաքղամական զգուշի պատմութիւններ կարդացած պիտի ըլլաս, որոնք միանգամ ընդ միշտ պիտի դանեցնեն, խորշեցնեն զքեզ գինովութենէ։ Ամէն էակի համար ալ այդպէս է.— ԴՈՐԾՆԱԿԱՆԸ։ Ան է չինչը հիմա, ի՞նչ փոյթ երբ «մի՛ հայհոյեր, մի՛ ատեր» ըսեմ, ու նոյն ատեն այդ երկու թերութեանց մէջ ալ գտնեմ։ Ի՞նչ բարոյական օգուտ պիտի քաղենք այս ընթացքով։ — Ոչի՛նչ։

Ըսե՛ք, կ'աղաչեմ, ի՞նչ կարեւորութիւն և ի՞նչ արժէք ունին մեր ոսկիյորդորները տղոց առջեւ, երբ ամէն օր, ամէն ժամ բոլորովին հակառակ, տարբեր կ'ապրինք մեր իսկ խրատներէն։ Բնականաբար ժամանց մը պիտի ըլլան ինչոր կ'ըսենք, ինչոր կը յանձնարարենք։

Ամէն բանէ առաջ ուրեմն, մենք զմեզ ուղղենք. է՛ն մեծ հեղինակութիւնը, է՛ն մեծ գործն է ան։ ՌՈՋՄԵՐԻ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

Միջատները երբեմն մահացու հիւանդութեանց միջնորդ կ'ըլլան։

Գիտութիւնը՝ մանաւանդ բնաբանութիւնը՝ բնութեան գաղտնիքները օր ըստ օրէ պարզելով, մարքերու հիացում կը պատճառէ։

Մինչ մանրէաբանութեան չնորհիւ չէ՞ որ մարդիկ հասկցան թէ ամէն վայրկեան անտեսանելի թշնամիներով շրջապատուած են, և առողջ ապրելու համար պարտին առողջապահական միջոցներ ձեռք առնել այդ ահաւելի թշնամիներուն դէմ։

Վերջերս գիտական աչխարհը մեր մտքէն չանցած գաղտնի կէտ մըն ալ լուսաբանեց։ Միջատները, որոնց վերայ քիչերս ուշադրութիւն դարձուցած ենք, փորձերով ստուգուեցաւ որ հիւանդութեանց փոխանցման մէջ մեծ դեր կը խաղան։ Ընթերցողներէն շատեր թերեւս զարմանան թէ ի՞նչպէս միջատները մէկէն յանկարծ փոխանցիկ հիւանդութիւն մը՝ ուրիշին կը բերացուենն։ Առանց զարմանալու հաւատալ պէտք է. որովհետեւ գիտութիւնը գործնական փորձերով կ'ապացուցանէ որ մահացու հիւանդութեանց մեծագոյն մասին տարածման և փոխանցման մէջ մակաբոյծ միջատները էական գործունէութիւն մը ցոյց կուտան։

Որո՞ւ մտքէն կ'անցնի թէ մժղուկը՝ որ ընդհանրապէս գիշեր ատեն մեր հանդարտ քունը խռովելու համար իր հարիւրաւոր բզզիւններով կը մօտենայ մեր մարմնոյն մերկ մասանց, և յուդայական համբոյրներ կ'ուզէ մատուցանել, ամբաստանուի որ դեղին տենդը մէկ հիւանդէն առնելով ուրիշին կը պատուաստէ, ինչպէս նաև բորոտութիւնը (Lèpre)։ Նշանաւոր ուսուցիչ Տ.ը Գարօչի Պերլինի բժշկական ժողովին այս պայմաններով ախտացեալներ ներկայացուցած է։

Մեռնական թելորդն (Filaire de Medine կամ filaire du sang) կոչուած մորթային ախտը, անուղղակի կերպով մժղուկներու միջոցաւ մարդուն կամ կենդանեաց կը փոխանցուի։ Այս հիւանդութիւնը տաք երկիրներու մէջ կը տեսնուի։ Եւրոպայի մէջ հազուադէպ է, և այն ալ Այրեցեալ Գօտիներէն դէպ ի Եւրոպա ճամբորդողներու վրայ՝ որով հիւանդութիւնը Եւրոպայինը չէ այլ տաք երկիրներուն։ Հետաքրքիր եք հասկնալ թէ ի՞նչպէս մժղուկը այս հիւանդութիւնը կը փոխանցէ։ Սոյն ախտին իսկական պատճառը՝ 0,50—2 մեդր երկայնութեամբ նրբաթել որդ մըն է, որ մորթի տակ արեան չնորհիւ պալար մը յառաջ կը բերէ. այդ պալարն է ահա որ մարդուն մեծ անհանգստութիւն կը պատճառէ։ Մժղուկը փորը կշտացնելու համար կուգայ թաւալ պալարին վրայ, ուր անոնց հետ որդին հաւկիթներն ալ կուլ կուտայ, որոնք մժղուկին մարմնոյն մէջ կ'այլափոխին։ Ետոյ մժղուկը կ'երթայ ընդհանրապէս կայուն ջուրի մը վրայ ածել զանոնք կամ սատկիլ. երկու պարագային մէջ ալ այդ ձուաւոր ջուրը մեր ստամոքսը կրնայ մտնել, և որդին հաւկիթն ալ անցնելով արեան շրջանին, կ'երթայ զետեղուիլ իրեն սիրած՝ կամ արեան հոսանքին յարմար տեսած մէկ տեղը, ուր ըստ իր բնութեան կը սկսի զարգանալ։ Այդ հաւկիթը ո՛չ միայն ստամոքսի՝ այլ և մորթի ճամբով ալ կը մտնէ մեր մարմինը, որպէս յաճախ կը տեսնուի մերկ ոտքերով և ձեռքերով ջուրերու մէջ ժամանակ անցընողներու վրայ։ Այսով բացարձակապէս կը հաստատուի թէ մժղուկը արենային թելորդն (Filaire du sang) կոչուած հիւանդութեան մէջ վարպետ միջնորդի մը դերը կը կատարէ։

Վերջերս Իտալիոյ ճահճային քաղաքաց մէջ փորձերով հաստատուեցաւ նաև որ մժղուկը ճահճային տենդն ալ կրնայ պատուաստել մարդուն, տալով անոր այդ հիւանդութեան մասնաւոր մանրէն։

Ճա՞նճը տեսնենք ի՛նչ չարիքներ կրնայ պատճառել մարդկային ընկերութեան։ Գիւղացի և գաւառացի ընթերցողներէն շատեր անտարակոյս եմ որ գիտեն թէ ածխուկ (չօպան չիպանը)

կոչուած մահացու հիւանդութիւն մը կայ։ Այդ հիւանդութեան գլխաւոր միջոցն է ճանճը. տիտացեալին վէրքէն առնելով հիւանդութեան մանրէն, կ'երթայ զայն թափել մորթային թեթեւ սկրթռուք, ճաթռտուք կամ պարզ վէրք ունեցող ուրիշ անձի մը վրայ. անտարակոյս ճանճը արեան հոտն առնելով իր փորիկը լեցնելու համար կը մտնէ այդ նրբաթել երակներու, ուր սակայն իր ապականեալ մարմինը կը սփռէ անխուսափելի մանրէն։ Այդ մերձեցումէն քիչ ժամանակ յետոյ ախտակային երեւոյթները կը սկսին նշմարուիլ հիւանդին վրայ, որուն անմիջական դարմանը խարել (դաղել) երբ չկատարուի հիւանդը ընդհանրապէս կը մեռնի։

Ամերիկացի բժիշկներէն ոմանք կ'ընդունին թէ՝ իրենց բանակներուն մէջ ժանտատենդի (Fièvre typhoïde) տարածման գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ ճանճերու երամներն են։ Այդ կենդանիները, ինչպէս ծանօթ է ձեզ, աղտոտ մթնոլորտի և ապականեալ վայրերու մէջ կը սիրեն ապրիլ. ժանտատենդային սենեակի մը աղտոտ փոշիներէն և կամ հիւանդին կղկղանքէն սնունդ առնող ճանճեր՝ ի վերջոյ երբ առողջ մարդոց ճաշակելեաց և ըմպելեաց մէջ մտնեն, բնականաբար իրենց բեռնաւորեալ մանրէներէն մաս մը կը թողուն հոն, որ ապա ստամոքսի ճամբով անցնելով դէպի մեր աղիքը, անտեղ պարարտ հող մը տեսած ատեն կը զարգանայ, և անով ժանտատենդն է որ երեւան կուգայ։

Հաստատուած իրողութիւն մըն է նաեւ թէ՝ տաք երկիրներու մէջ՝ ինչպէս Եգիպտոս, Ալժէրիա ևն., առհասարակ ճանճերն են որ հիւանդոտ աչքերէ հիւանդութիւնը առնելով առողջ աչքերու մէջ կը սերմանեն։

Բարեկամներէս մէկը Եգիպտոս բընակած ;, կ'ըսէր. «Օր մը փողոցէն անցած պահուս բնիկ Եգիպտացիներու պատահեցայ, առոնցմէ մէկուն գիրկին մէջ պառկած մանուկ մը կար, որուն հիւանդոտ աչքերուն վրայ հարիւրաւոր ճանճեր խլուէջ կ'ընէին։ Խեղճ տղան կը ճչէր, սակայն ծնողքը բոլորովին անտարբեր կը գտնուէին. ցաւեցայ դժբաղդ տղեկին վիճակին, և ուզեցի ճանճերը ցրուելով գէթ վայրկենական հանգիստ պատճառել անոր. սակայն տեսնելով որ ծնողքը կը զայրանան, ըսելով թէ մեղք է և տղան աչքի կուրանայ, կամացուկ մը հեռացայ։ Կարծես թէ ճանճերը կերակրելու մասնաւոր օրէնք մը ունեցած ըլլային»։ Այս պատմութիւնը ցաւալի է, մանաւանդ Եգիպտացւոց համար, որոնց նախնիք մեծամեծ ծառայութիւն մատուցած են գիտութեան։ Արդի Եգիպտացիները իրենց նախաշարուիներով կարծես հիներուն հակապատկերը կը ներկայացընեն (*)։

ՏՔԴ. Կ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՐԱՒ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ. — Անցեալ ուրբաթ կէս օրէն վերջը Անգլիոյ Նախարարաց Խորհուրդը արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ գումարուեցաւ Թրանսվալի կառավարութեան ղրկած վերջին պատասխանը, և Հարաւ. Ափրիկէի կացութիւնը քննելու համար։ Բոլոր Նախարարներն ալ յայտարարեցին թէ՝ եթէ Քրիւկէր նախագահը պնդէր իրմերժումինվրայ՝անգլիական առաջարկները ընդունելու մասին, պատերազմ պիտի ծագէր, և այնպիսի պատերազմ մը որ Թրանսվալի անկախութեան կը սպառնայ։ Խորհուրդը որոշեց նոր ծանուցագիր մը ղրկել Քրիւկէր նախագահին, ցաւ յայտնելով Անգլիոյ ըրած առաջարկներուն չընդունուելուն համար։ Ժամը 2ը 35 անցած (Ը. Ե.) Նախարարները իրարմէ բաժնուեցան։ Դահլիճը դարձեալ պիտի գումարուի յառաջիկայ ուրբաթ օրը (վաղը)։ Նախարարներուն արտաքին գործոց պաշտօնատունը մտնելու և ելլելու պահուն դուրսը խռնուած ամբոխը անդադար կը ծափահարէր։

—Բէք-Թաունէ հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Բարեյոյսի կառավարութիւնը նոր զօրագունդ մըն ալ ղրկեր է դէպի Օրանժի Ազատ երկրին սահմանագլուխը։ Կառավարութեան այս ընթացքը կը վերագրուի Օրանժի քաղաքացիներուն Թրանսվալի նկատմամբ ցուցուցած համակրութեան։

—Թրանսվալի հանրապետութեան նախագահ Պ. Քրիւկէր իր բարեկամներէն մէկուն գրած նամակի մը մէջ կ'ըսէ թէ կացութիւնը խիստ ծանր է, և հետզհետէ ա՛լ աւելի կը ծանրանայ, սակայն ինք կը յուսայ որ խնդիրը վերջապէս խաղաղութեամբ կարգադրուի։

—Պլէմֆոնթէյնի մէջ Օրանժի Ազատ պետութեան Խորհրդարանը շարունակ կը գումարուի, կացութեան վրայ խորհրդակցելու և Թրանսվալի միանալու՞ թէ չէզոք մնալու որոշում տալու համար։ Բազմաթիւ զինեալ Պօէրներ քաղաքին մէջ կը շրջագային և ամէնուն դէմքին վրայ ուրախութիւն մը կը փայլի, որովհետեւ ամէն մարդ կը մտածէ պատերազմին վրայ և սպանիական դղեակներ կառուցանել սկսած է երեւակայութեանը մէջ։

—Եոհաննէսպուրկէ հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ բազմաթիւ Պօէրներ Նաթալի սահմանագլխին վրայ Քոմաթի Փուրթ լերան շուրջը համախմբուած են փորձ սպայի մը հրամանատարութեան տակ։

—Ջարլսթաունէ (Նաթալ) կը հեռագրուի թէ՝ Անգլիացի զօրաց գունդ մը Ինկոկոյ և Լէնկս Նէյքի բերդերուն մէջ ամրացեր է, և անոնց պաշտպանութեան համար խոշոր և արագաձգութ թնդանօթներ հաստատուեր են։ Անգլիացիները կը վախնան որ Պօէրներու զօրաւոր գունդ մը այդ կարեւոր բերդերուն վրայ կը յարձակի։

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀՆԵՐ.— Անգլիոյ Շէֆորտ քաղաքին մօտը գտնուող Մէբըրշէլ գիւղը սեպտ. 22ի գիշերը գրեթէ ամբողջովին հրոյ ճարակ եղեր է։ Գիւղին բնակիչները բոլորովին անպատսպար մնացեր են. Թշուառութիւնը աննկարագրելի է։

—Ջիքակոյի մէջ ալ անցեալ հինգշաբթի գիշեր մեծ հրդեհ մը ծագեր է խոշոր ախոռէ մը, որուն մէջ պահուած 1500 ձիեր բոցերէն խրտչելով դուրս վազեր և բազմաթիւ անձեր կոխկըռտեր են։ Վնասները 300000 տոլարէ աւելի են։

ԺԱՆՏԱԽՏԻՆ ՇԻՑՈՒԿԸ, զոր գտած է Բարիզի Բաստէօրեան հաստատութենէն տքդ. Եէրսէն, Օբորդոյի մէջ կը գործածուի մեծ յաջողութեամբ։ Նոյն քաղաքին Փրանսական հիւպատոսը՝ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի կը հեռագրէ թէ՝ անցեալ կիրակի նոյն քաղաքին մէջ տեղի ունեցող միջազգային գումարման մը միջոցին կարդացուած տեղեկագրեն հասկցուեր է թէ՝ այն բոլոր ժանտախտէ վարակեալներէն, որոնց շիճուկ ներարկուած է, և ոչ մէկը մեռեր են։

ՏԷԼԱԿՕԱՅԻ ԾՈՎԱԾՈՑԸ. — Ալլահապատի (Հնդկաստան) մէջ հրատարակուող անգլիական թերթ մը կը ծանուցանէ թէ՝ Անգլիոյ և Փորթուկալի միջեւ կատարուած բանակցութիւններու վրայ, որոշուած է որ Անգլիա յառաջիկայ հոկտեմ. 1ին գրաւէ Տէլակօայի ծովածոցը։

ՄԱՐՈՔԻ վեհապետին և տեղւոյն օտար դեսպաններուն միջեւ յարաբերութիւնները ձգտեալ վիճակ մը ունին եղեր, որովհետեւ վեհապետը թոյլ չէ տուեր որ մաքրանոց մը հաստատուի Մոկատոր կղզին մէջ։ Դեսպանները հանրային առողջութեան վտանգ սպառնացող այս խնդիրը ներկայացուցեր են իրենց տէրութիւններուն։

ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ թէյի տնկարաններ հաստատելու համար բաժնեթուղթի վրայ ընկերութիւն մը կազմուեր է 150000 ռուբլի դրամագլուխով։

—Բարձրագոյն հրամանաւ մէկ քանի անձնաւորութիւններ, որոնց մէջ կը յիշուին հայազգի Ե. Փիթոյեան Յ. Ա. Թայիրեան. Ա. Մանթաշեան և Մ. Դոլուխանեան, արտօնուեր են հիմնել «Թիֆլիզի շինարարական ընկերութիւն» մը, որուն նպատակն է Թիֆլիզի մէջ զանազան տեսակ շինութիւններ կառուցանել։ Հիմնական դրամագլուխն է 600 հազար ռուբլի, 2400 բաժնեթուղթով։

—Ռուսիոյ կառավարական շրջանակներուն մէջ քննուելու վրայ է եղեր Կովկասի կառավարչապետի դիւանատան մէջ նոր պաշտօններ մտցնելու ծրագիրը։ Այդ նոր պաշտօնեաները գլխաւորաբար պիտի զբաղին եղեր հողային խնդիրներով։

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ հետ խօսակցութիւն մը ունեցեր է Քարբանդրասի մէջ անգլիական թերթի մը թղթակիցը, որ հետեւեալ կերպով կը պատմէ իր տպաւորութիւնները.—

Երէկ (չորեքշաբթի) առաջին անգամ պատահեցայ Տրէյֆիւսի, որ հաճելի անակնկալ մը պատճառեց ինծի։ Փոխանակ հալածուած զինուորի մը, խոհուն և ժամանակէն առաջ ծերացած մարդու մը կերպարանքը ունէր. կանացի ժպիտ մը շրթունքներուն վրայ։ Տրէյֆիւս զինուորէ աւելի գիտունի մը երեւոյթը ունի։ Երբ խօսեցայ այն ջերմ համակրութեան վրայ, զոր Անգլիացիները ցոյց տուին իրեն իր նեղութեան վայրկեաններուն, ձեռքս սեղմեց և բուռն յուզման մը ենթարկուեցաւ։ Դժբաղդաբար իր առողջական վիճակը հեռու է գոհացուցիչ ըլլալէ։ Երէկ առաջին անգամ ըլլալով միս կերաւ։

—Տօքդորին պատուէրներուն կը հնազանդիմ, ըսաւ իր եղբայրը՝ Մաթիէօ, որ, թէեւ իրմէ պզտիկ է, բայց հայրական հոգածութեամբ կը խնամէ զայն։

—Ա՛հ, պատասխանեց հարիւրապետը՝ թողէ՛ք որ քիչ մը հանգստանամ այսօր. վաղը պիտի հնազանդիմ ձեզի։ Հիմա տղու մը կը նմանիմ ճիշդ։ Ինքզինքս կարող կը զգամ ուրախ զուարթ կանաչ դաշտերուն մէջ վազվզտելու։ Հիմա պիտի կրնամ խնդալ և խաղալ զաւակներուս հետ, այս գեղեցիկ երկրին մէջ։

Եւ, հակառակ Մաթիէօ Տրէյֆիւսի բողոքին, 4-5 սիկառ ծխեց։

Բայց այս ընդհանուր ուրախութեան մէջ, Տրէյֆիւս ջախջախիչ հարուած մը կրեց, երբ իմացաւ որ Շէօրէ-Քեսդնէ մեռեր է, նոյն իսկ իր արձակուած իրիկունը։ Իր մեծ պաշտպանին մահուան գոյժէն շփոթած՝

—Շատ կը ցաւիմ, ըսաւ, խորհելով որ ա՛լ երբեք չպիտի կրնամ իմ շնորհակալութիւնս յայտնել այդ ազնիւ սիրտին, և թէեւ հիմա ազատուած եմ, բայց ուշ է, շատ ուշ։

Երբ Տրէյֆիւս ազատ արձակուեցաւ, իր առաջին գործը եղաւ ծաղկեպսակ մը պատրաստել, դնելու համար այն մարդուն դագաղին վրայ, որ իրեն համար կռուեցաւ, բայց չկրցաւ իր պաշտպանած դատին յաղթանակը տեսնել։

Զկարծէք թէ, կը յարէ թղթակիցը, Տրէյֆիւս յուսահատած է իր անմեղութիւնը ապացուցանելուզաղափարէն։ Ընդհակառակն, Տրէյֆիւս կը յայտարարէ թէ՝ իր բոլոր կարողութեամբ պիտի աշխատի գլուխ հանել զայն։

—Ես ներում չխնդրեցի, ըսաւ հարիւրապետը։ Այդ ներումը ինծի շընորհուեցաւ, և ես ալ զայն ընդունեցի սա պայմանաւ որ ազատ ըլլալով պիտի կրնամ իմ անմեղութիւնս ապացուցանել։ Երբ այս գործը գլուխ հանեմ, այն ատեն պիտի խնդրեմ որ արտօնուիմ պզտիկներուս հետ ապրելու, հեռու աշխարհիս ժխորէն։ Բայց սա ալ ըսեմ որ այսօր ուրիշ բանի վրայ չեմ կրնար մտածել, եթէ ոչ իմ ազատութեանս վրայ։

—Ամերիկացի՝ մը Պ. Բոնտ՝ հեռագիր մը ուղղելով հարիւրապետ Տրէյֆիւսի, կը ծանուցանէ թէ 100000 տոլար պիտի վճարէ իրեն, եթէ 100 բանախօսութիւն ընէ Մ. Նահանգներուն մէջ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Նախարարութիւնը շատ վայրացեր է պատերազմական նախարար զօրավար Կալիֆէի դէմ, իր այն ընթացքին համար, զոր ցոյց տուաւ առանց իր պաշտօնակիցներուն հետ խորհրդակցելու՝ անցեալ երեքշաբթի օրը բանակին ուղղուած հրամանագիր մը հրատարակելով։ Կ'ըսուի թէ զօրավար Կալիֆէ պիտի ստիպուի հրաժարիլ։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐԸ.— Զօր. Օթիս կը հեռագրէ թէ՝ զօր. Մաք-Արթուր Անձէլեսի մէջ այցելութիւնը ընդուներ է երկու Փիլիպպեան սպաներու, որոնք անկէ խնդրեր են արտօնութիւն տալ Ամերիկացի գերիները ետ ղրկելու և զօրավար մը ղրկել Մանիլա, մասնակցելու համար բանակցութեան մը։ Այս արտօնութիւնը տրուած է։

Ուաշինկդընի պատերազմական նախարարութիւնը որոշած է արտօնել սպանիական նաւերը՝ Ֆիլիբբինեաններու հսկողութեան տակ գտնուող նաւահանգիստները երթալով նաւը առնելու գերիները, պայմանաւ որ ամերիկեան նաւեր ալ ընկերանան անոնց։ Սպանիացի գերիներու յանձնումը տեղի պիտի ունենայ Ամերիկացի սպաներու անօրէնութեան տակ։

—Զօրավար Օթիս Չինացիները վտարած ըլլալով Փիլիպպեաններէն, Չինու կառավարութիւնը բուռն կերպով բողոքած է, յառաջ բերելով միջազգային իրաւունքը և դաշնագիրները։ Չինատան այս արտաքսումին մէջ երկու երկիրներու բարեկամական յարաբերութիւններուն խանգարում մը կը տեսնէ։ Այս խնդիրը նախագահ Պ. Մաք Քինլիի նկատողութեան յանձնուած է, որովհետեւ իր զինուորական հանգամանքէն զատ միջազգային քաղաքականութեան հետ ալ կապ ունի։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ազգային պաշտպանութեան նախարար Պ. Ֆայէրվարի հոկտ. 1ին Րայխսրատին պիտի ներկայացնէ օրինագիծ մը, նոր զօրքերը աւելցնելու մասին։

ՕՈՒԼԷԱՆԻ ԴՈՒՔԸ Ռուանտոյարնէ հետեւեալ նամակը ուղղեր է իր կուսակիցներուն.—«Սիրելի...։ Ֆրանսայի Բարձրագոյն Ատեանին առջեւ դատի քաշուած էք անիրաւ կերպով, այնպիսի յանցանքի մը համար, որուն հեղինակը չէք։ Հաւատարիմ կերպով ծառայած էք Ֆրանսայի, շնորհակալ եմ Ձեզ յանուն անոր։ Օռլէանի դքսուհին ալ իր համակիր զգացումները կը յայտնէ Ձեզ։»

«ՖԻԼԻՊ»

ՀՆԴԿԱՆՄԱՆ ԱՆՁՐԵՒ տեղացեր է անցեալ շաբթու Սեւաստոպոլի մէջ, մեծ վնասներ պատճառելով։ Տուներ կործաներ են, և մէկ քանի տեղեր անդունդեր ընդհատուեր է։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Քաղաքական ժողովը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, ատենապետութեամբ Բարձր. Ցարութիւն փաշայի։ Ներկայ էին նաեւ Արսլանեան Ստեփան փաշա, և Եուսուֆեան Տիգրան, Զայեան Եղիա, Խըրըբեան Գրիգոր, Տէմիրճիպաշեան Սեպուհ, Սեթեան Միհրան, Տէր Ներսէսեան Տիգրան և Աստեան Միհրան էֆ.ները։ Ժողովը յարաբերական խնդիրներով զբաղեցաւ։ Ցարաբերական դիւանի տեսուչ Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, որ երէկ առաւօտ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը գացած և գրաւոր աշխատութեամբ զբաղած էր, Քաղաքական ժողովին եկաւ, և Դատական պաշտօնատան կողմէ առջի իրիկունը ղրկուած պաշտօնագիր մը յանձնեց, որուն պատասխանը խմբագրուած էր երէկ առաւօտ։ Դիւանին կողմէ Քաղաք. ժողովին հետեւեալ որոշումը կը հաղորդուի մեզ.— «Ժողովը տեղեկանալով միանգամայն որ Ս. Պատրիարք Հօր անձնական տկարութիւնը կը շարունակէ դեռ և այս պատճառաւ բացակայ կը գտնուի, իր կողմէ Խըրըբեան, Զայեան և Եուսուֆեան էֆ.ները պատուիրակ կարգեց, և պաշտօն յանձնեց անոնց՝ Ն. Սրբազնութեան ներկայանալով յայտնելու ժողովին ցաւակցութիւնը իր հիւանդութեանը համար, և այն փափաքը և ակնկալութիւնը զոր ունի քիչ օրէն տեսնելու համար զինքը ապաքինած և անցած իր պաշտօնին գլուխը։»

Գանտիլլիի Թաղ. Խորհուրդը և մէկ քանի Թաղեցիներ Թաղային գործերու նկատմամբ գանգատագիր մը ներկայացուցին Քաղաք. Ժողովոյ երէկուան նիստին։ Ժողովը որոշեց յանձնարարել Տնտեսական Խորհուրդին որ հարկ եղած քննութիւնը կատարէ և տեղեկագրէ։

. * . Ցայտնի է թէ Կրօն. Ժողովը իր վերջին նիստին մէջ, Բաղէշի Գոմոց վանքի մատակարար Շաղիկեանի ապօրէն կրկնամուսնութիւն մը կատարել տուած ըլլալուն համար, որոշած էր յիշեալ Շաղիկեանի որ և է ազգային պաշտօն չյանձնել։ Այս այն Շաղիկեանն է, որուն քով ի պահ դրուած էր Շահպազեան Ցակոբոս Վ.ի 100 ոսկին, և որ յետոյ դժկամակած էր հատուցանել, առարկելով որ այդ գումարը Ազգ. Մնտուկին կը վերաբերի։ Խնդիրը Կեդր. Վարչութեան կողմէ կարգուած Ցանձնաժողովոյ մը ձեռքով քննուելով, հաստատուեցաւ թէ այն գումարը Ցակոբոս Վ.ի կը պատկանի, զոր Շաղիկեան՝ քով ի պահ ձգած էր, երբ այս վերջինը մայրաքաղաքս գալու համար ճամբայ կ'ելլէր Բաղէշէն. և հետեւապէս Խառն ժողովը որոշած էր վերադարձնել նոյն գումարը իր օրինաւոր տիրոջ՝ Ցակոբոս Վ.ին։ Բաղէշէն Պատրիարքարան հասած վերջին տեղեկութեան մը նայելով, Շաղիկեան տակաւին այդ գումարը չուզեր հատուցանել։ Ամէն պարագայի մէջ, սակայն, Պատրիարքարանը պէտք եղած հրահանգները առաւ, որպէս զի այլ եւս այդ խնդրոյ մասին առանց ո և է առարկութիւն ընելու, գումարը յանձնուի Շահպազեան Վ.ի։

. * . Արմաշու ուխտագնացութեան վերադարձը նախընթաց օրուընէ ի վեր սկսած է։ Նոյն օրը սակաւաթիւ խումբ մը միայն վերադարձաւ, իսկ երէկ առաւօտ բազմութիւն մը. այնպէս որ այսօր կամ վաղը շատ քիչեր միայն մնան թերեւս Արմաշ։ Նիկոմիդիոյ ոստիկանական պաշտօնական արձանագրութիւններէն հասկցուած է որ, ծովու և ցամաքի ճամբով 1500 անձեր անցած են քաղաքէն։ Ինչպէս յայտնի է, առանց Օսմանեան թէզքէրէները գացած ատեննին կ'առնուին հոն, և օրը օրին արձանագրուելով կը պահուին, և ի դարձին իրենց կը վերադարձուին։ Այս տարի վանքին հասոյթը բաւական գոհացուցիչ է. դարպասէ, մոմագինէ և այլ նուէրներէ 600 ոսկի գոյացած է։ Այս գումարը վանքին համար բաւական օգնութիւն մըն է։ Ինչպէս յայտնի է, Վարագայ Խաչին ալ ուխտաւորութիւն մը կատարուի, և մէկ քանի ընտանիքներ կը սպասեն հոն այդ օրուան հանդէսներուն ալ ներկայ գտնուելու համար։ Պոլիս վերադարձողներէ կը լսուի որ վանքը այս տարի 3000 տուփ շերամի հունտ հասցուցած է (իւրաքանչիւր տուփը 30 կրամ)։ Անցեալ տարի շերամի հունտ 1800 տուփ եղած էր։ Տարուէ տարի ընդարձակութիւն կը տրուի այս գործին, և մինչեւ իսկ կը խորհուի որ միաբան սարկաւագներէն մէկն ալ գործնականօրէն շերամաբուծութեան հետեւելէ յետոյ, Պրուսայի վարժարանը ղրկուի, տեսական ալ սորվելու. թէպէտ հիմայ ալ վկայեալ հնտահանի մը հսկողութեան տակ կը գտնուի այդ գործը, որ հետզհետէ վանքին համար արդիւնաբեր կը դառնայ, և օր քան զօր աճող ծախքերուն համար բաւական օգնութիւն մը կ'ըլլայ։

. * . Նիկոմիդիայէ դարձողները կը պատմեն թէ՝ Առաջնորդ Սրբազանը Ատապազար գտնուելուն համար, տեղւոյն քարոզիչ Կարապետ Վ. Խաչիտօնին Նիկոմիդիա ղրկուելով, պատարագեր և երեկոյին ալ Խաչվերացը կատարեր է։ Նիկոմիդիայէ յատուկ պաշտօնեաներ ղրկուեր են Օվաճըգ՝ Գաւառական Ժողովոյ անդամոց ընտրութիւն կատարելու համար. բայց ընտրելեաց և ընտրողաց ցուցակները մէկ օր առաջ կախուած ըլլալով, պարտաւորուեր են շաբաթ մըն ալ ի տես թողուլ. հետեւաբար յառաջիկայ կիրակի վերստին պիտի երթան այդ կողմերը, նոյնընտրութիւնները ամբողջացնելու համար։

. * . Տիարպէքիրի Առաջն. Տեղապահ Եզեկիէլ Վ. Նամակ մը ուղղելով Ազգ. Պատրիարքարան, կը թախանձէ որ կա՛մ Ազգ. Վարչութեան կողմէ ընդունուի իր տուած հրաժարականը, և կամ թոյլատրուի իրեն եռամսեայ արձակուրդ մը, որու միջոցին Պէրութ երթալով՝ իր անձնական առողջութիւնը դարմանէ։

. * . Երուսաղէմէն կը գրեն թէ այս տարի տեսչական և պաշտօնի շատ փոփոխութիւններ տեղի չունեցան, այլ միայն՝ Դամասկոսի Եսայի Վ.ի տեղ՝

(*) Մնացեալը յաջորդ թուով մը։

Ա. Յարութեան տաճարի Տեսուչ անուանեցաւ Սերաստացի Եփրեմ Վ.ը, և ժամասաց կարգուեցաւ Տ. Երեմիա Սրբազանի փոքրաւոր Դաւիթ Վ., որ հմուտ երաժիշտ է և ձայնագրադէտ։

Էջմիածնէն կը գրեն թէ ամսոյս 3ին ի տէր հանգեր է Սինոդի նախնդամ Տ. Սարգիս արքեպսկ. Տէր-Գասպարեան, որուն մահուամբ Սինոդի նախանդամութիւնը կ'անցնի Սինոդի անդամ Տ. Ալեքսանէս եպսկ. Դաւթեանի։ Թիֆլիզէն Էջմիածին վերադարձեր է Սինոդի անդամ Յուսիկ Վ., որ հոն գացած էր իր ակրոնութիւնը դարմանելու։ Այժմ Թիֆլիզ կը գանուին Սինոդի անդամ Եսայի եպսկ., որ նոյնպէս իր հիւանդութիւնը կը դարմանէ, և Անանիա եպսկոպոս։

Այս օրերս Թիֆլիզ ժամաներ է Կոմիտաս Վ., որ Գերմանիոյ մէջ իր երաժշտական ուսումը կատարելագործելէ ետքը, Էջմիածին կ'երթայ երգեցողութեան ուսուցչի պաշտօնով։

Թիֆլիզի մէջ հիմնուելու վրայ է եղեր «փոխատու խնայողական ընկերութիւն» մը։

Կովկասահայ երաժշտապետ Պ. կարամուրզա սեպտ. 5ի կիրակի իրիկունը նուագահանդէս մը տուեր է Թիֆլիսի արքունի թատրոնին մէջ, և բաւական յաջողութիւն գտեր է։

Սեպտ. 1ի չորեքշաբթի գիշերը Ախալքալաքի իր սեփական տանը մէջ սպաննուեր է 40–45 տարեկան Տիգրան Էփրիկեան անուն համեստ առաղձագործ մը, որ բաւական ճարտար ասիական երաժիշտ մըն է եղեր։ Հանգուցեալին կնոջ պատմութեան նայելով գիշերը դուրսէն լսուած աղմուկէ մը կ'արթննան երկու ամուսինները, և հանգուցեալը կը յիշէ թէ դուրսի դուռը բաց մոռցած էր իրիկունը, ուստի լամպարը վառելով դուրս կ'ելլէ որ դուռը կղպէ։ Բայց հազիւ թէ ոտքը սենեակէն ներս կը դնէ, և ահա անծանօթ չարագործներ կը քաշեն կը տանին զինքը տուներնին կից փայտատունը, ուր կուրծքին դանակին մէկ քանի հարուածներ տալով կը սպաննեն խեղճը։ Կինը ամուսնոյն աղիողորմ աղաղակները լսելով դուրս կուգայ, բայց զգացած ասրասփէն չի համարձակիր մօտենալ։ Նոյն իսկ մերձակայ դրացիները, որոնք տակաւին արթուն են եղեր, չեն համարձակիր օգնութեան փութալ, և կը հանգին այն առեն միայն, երբ չարագործները անհետացած էին արդէն։ Տունէն ոչ և է բան գողցուած չէ. հետեւաբար կը կարծուի թէ վրէժխնդրութեան արդիւնք է տյս ոճիրը։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԿՆ ԻՐԻԿՈՒՆ

27 Սեպտ. 1899

Ֆրանսական 3%	100.60
Րէնթ	298.
Գոնսոլիտ գոցուեցաւ	22.40
երկաթուղի »	117.50
Իտալական 5%	92.90
Պանդ Օթթոման	559.
Սպանիական	62.07
բանվալ	38.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Տրապզոնի էվգաֆի հաշուակալ անուանուեցաւ՝ Ճանիկի էվգաֆի անօրէն Մէհմէտ Էմին էֆ.։

Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհուեցաւ կայս. Գ. զօրաբանակին (Մանասթըր) Շքմտարայի հիւանդանոցին թժիշկ սօլ-գօլաղասը Մարտիրոս էֆ.ին։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.— Մայիս 2էն սեպտեմբեր 17 Աղէքսանդրիոյ մէջ ժանտախտի 88 դէպք և 42 մահ պատահած են, սեպտեմբեր 18էն 22՝ ոչինչ, 23ին՝ 2 դէպք և 1 մահ, դումար 90 դէպք և 43 մահ։

ՍԻՒԼԻԶՄԱՆԻՑ ԴԱՒԱՌԸ.— Թուրքերէն թերթերը կը ծանուցանեն թէ Սիւլէյմանիյէի գաւառին մէջ գանուող 40ի չափ մեծ դիւղերուն բնակիչները կայս. կառավարութեան դանգատեր են այն անկարգութեան մասին, որ այդ տեղին մէջ կը տիրէ գաւառին վարչական գործերը ոտիկանութեան յանձնուած օրէն ի վեր։ Վրանաբնակ մէկ քանի ցեղեր այս գաւառին մէջէն չարունակ անցնելով դառնալով, աւերակ կը դարձնէին զայն և զանազան չարիքներ կ'ընէին բնակիչներուն։ Պետական Խորհուրդը լրջօրէն նկատողութեան առաւ այս խնդիրը, և իրեն ղրկուած ազերագիրը Ներքին Գործոց նախարարութեան յանձնեց։

ՊՈՒԿԱՐԻԱ.— Վիեննական լրագրէ մը առնելով Սեբվէի կը ծանուցանէ թէ՝ երկու երեք օրէ ի վեր Ռուս գնդապետ մը կը գտնուի Ֆիլիպէի մէջ։ Գընդապետը քաղաքին բոլոր պահակ զօրքերը և զօրանոցները այցելեր է տեղւոյն Ռուս հիւպատոսին հետ, և ամէն բան իր կարգին տեսնելով գոհունակութիւն յայտներ է։ Զօր. Երանչին ալ, որ այժմ Սոֆիա կը գտնուի, Պուլկարիոյ միւս քաղաքներուն պահակ զինուորներուն ալ աչքէ պիտի անցընէ եղեր։

ԼՐԱԳՐԱՑ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒԼԸ.— Պետական Խորհուրդը Մալիչէի հետ խորհրդակցելով հաւանութիւն տուեր է մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմելու, որ պաշտօն պիտի ունենայ լրագիրներու գրոչմաթուղթերը վերցնելու խընդիրը ուսումնասիրել։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ դեսպանը վաղը մայրաքաղաքս կը հասնի Բէօթէնճէի ճամբով։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՐՈՒՄԷԼիի երկաթուղւոյ ընկերութիւնը կը ծանուցանէ արդիւ հասարակութեան թէ՝ Սերպիոյ մէջ վերջերս տեղի ունեցած հեղեղներուն պատճառաւ Ռիբանկի ներքնուղիին աւերուելուն հետեւանօք հաստատուած առաժամանակեայ ժամանակացոյցը երէկուընէ (15/27 սեպ.) սկսեալ ջնջուած է և իր տեղը պիտի բռնէ 1897 հոկտ. 1ին հաստատուած կանոնաւոր ժամանակացոյցը։ Հետեւաբար վիեննա մեկնող պայմանադրական կառախումբը երէկ իրիկուն մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ իր սովորական ժամուն, 8ը 15 անցած։ Ուղեւորները առանց Ռիբանկի ներքնուղիին առջեւ իրենց նստած վակոնները փոխելու, պիտի կրնան իրենց ճամբան չարունակել միեւնոյն կառախումբով։

ՍՆՆԿՈՒԹԻՒՆ.—Պոլսոյ ծանօթ վաճառականներէն Պարսիկ Հաճի Թաղի Թանպաղ, որ Պոլսոյ և Եւրոպայի հրապարակներէն ապրանք գնելով Պարսկաստան և ուրիշ տեղեր կը ղրկէր, առջի օրը իր վճարումները դադրեցուցեր է 55–60000 ոսկի բացով։ Գլխաւոր պահանջատէրերն են Ջընջոգլեան եղբարք՝ 4–5000 ոսկի, Սրվաճը Օղլուները՝ 10–15,000 ոսկի, Գննի և Պէլար՝ 2–3000 ոսկի, Քասթէլլի՝ 5000 ոսկի։ Հաճի Թաղի 17000 ոսկիի չափ պատրաստ դրամ և բաւական ապրանք ունի, և կը յուսացուի որ պահանջատէրերը համաձայնութիւն մը գոյացնեն անոր հետ։ Այս սնանկութեան լուրը բաւական աղմուկ պատճառեց Պոլսոյ և Ղալաթիոյ հրապարակներուն վրայ։

ՄԱՀՄՈՒԴԱԿ.—Սեպ. 6/18 13/25էն կ. Պոլսոյ մէջ 170 մահ պատահած են, որոնց 1ը ծաղկախտէ, 3ը ժանտախտէ և 9ը չնչափողի հիւանդութիւններէ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԵՊՐՆԹԱՑԸ երէկ սովորականէն 2 ժամ ուշ հասաւ Սերպիոյ մէջ նոր ղողղումներ ըլլալուն պատճառաւ։

ԼՈՆՏՈՆի Օամ. դեսպան Քոսթաքի Անթօբուլօ փաշա յառաջիկայ շաբթուս Այրաքաղաքէս իր պաշտօնատեղին պիտի մեկնի։

ԱԻՍՏՐԻՈՑ դեսպան Պ. ոը Քալիչէ յառաջիկայ ամսոյ կիսուն մայրաքաղաքս կը սպասուի։

ՍԻՍԱՄԻ գահաժառանգ իշխանը շաբաթ օրը Բարիզէ մայրաքաղաքս կը սպասուի։

ԹՈՒՐՔԻՒԱՀԵԼԼԷՆ հիւպատոսական դաշնագրին կնքման համար կազմուած յանձնաժողովին Հելլէն Ա. պատուիրակ Պ. Սթէֆանու երէկ իրիկուն Աթէնք մայրաքաղաքս հասաւ Վէնսժըրիի Օրէնոֆ շոգենաւով։

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ նախարարութիւնը հրամայած է գաւառներու իշխանութիւններուն, որպէս զի իրենց աչակ-

ցութիւնը նուիրեն ըմրոստներու ձերբակալութեան համար։

ԻԶՄԻՐ-ԱՅՏԸՆ երկաթուղւոյ ընկերութեան 1899 Սեպտ. 16ին վերջացող չորեքշաբթի հասոյթը եղած է 816 հազար 12 ղրշ. անցեալ տարւոյ նոյն ժամանակամիջոցին հասոյթը եղած էր միայն 542510 ղրշ.։ Վերջին 11 շաբաթներու չաբաթական միջին հասոյթն էր 637308 ղրշ., անցեալ տարւոյ նոյն ժամանակամիջոցին չաբաթական միջին հասոյթն եղած էր միայն 521396 ղրշ.։

ԱՐՁԱԿՈՒՄՏ ՉՕՐԻ.— Մահմուտէի Թաբաոս չափենաւը երէկ 257 արձակուած վինուորներով Իզմիր և եաֆա մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։

ԲԱՄՊԱԿԻ գինը Եւրոպայի մէջ բարձրացած է։

ՑՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանին մեծ-վոզոքէք Սթավրաքի Արիսթարքի պէյի անուան տարեդարձը ըլլալով, երէկ Տ. Կոստանդիանոս Պատրիարքը ենիդիւզ երթալով չնորհաւորական այցելութիւն տուաւ անոր։ Մեծ-վոզոքէքը սեղան մը տուաւ որուն ներկայ գըտնուեցաւ նաեւ Պատրիարքը։

ԹԱՆԻ ԹՂԹԱԿԻՑԸ.—«Բանի անդամներ առիթ ունեցած ենք ի վեր հանելու Թան լրագրոյ Թղթակցին անպատշաճ ընթացքը, և իր լրագրին հաղորդած հակակիր տեղեկութիւնները։ կարծած էինք թէ այս Թղթակիցը որ միանգամայն տեղական թերթի մը խմբագրութեան ալ կը պատկանի, վերջ մը պիտի տայ իր անճահ ընթացքին։ Բայց այնպէս չեղաւ։ Ոչ միայն չդադրեցուց իր ընթացքը, այլև անցեալ օր եկած Թանի մէջ իր կողմէ քաշուած հեռագիր մը կայ, մէկ քանի անճնաւորութիւններու չընդունուելուն մասին՝ այնպիսի պարագաներու հետեւանօք, որոնց անհերթեթութիւնը հարկ չկայ ի վեր հանել։ Եւ սակայն նոյն տնօր չի վարանիր Բ. Դռնէն տեղեկութիւններ քաղել իբրեւ Թաղի Թղթակից։ Հիմա որ ճանչցուեցան այս հակակիր Թղթակցին տրամադրութիւնները, կը յուսանք որ իրեն արժանի եղած ընդունելութիւնը պիտի ըլլայ անոր։» (Սէվէր)

ՍՈՍԿԱԼԻ ՈՃԻՐ ՄԸ.— Աղէքսանդրիայէ կը գրեն թէ՝ կապպարիի մէջ ահռելի ոճիր մը գործուեցաւ վերջերս։ Կառավարական պաշտօնատար մը 10 օրի չափ իր տունէն բացակայ գըտնուելէ վերջը երբ հոն դարձաւ, տեսաւ որ իր 3 տարեկան աղջիկը մէջտեղ չկայ։ Կինը իրեն յայտնարերց թէ իր բացակայութեան տաեն պզտիկը մեռած էր։ Սակայն աներեւութացած աղջկան մեծ քոյրը, որ առն և կնոջ խօսակցութեան տաեն հոն կը գըտնուէր, անմիջապէս հերքեց իր մօրը ըսած խօսքերը, յայտարարելով թէ Ապպաս Մուհամմէտ անուն անձ մը դայն յափշտակելով անտառ տարած և հոն խողխողած է։ Քննութիւն բացուելով, աղջկան տուած տեղեկութեան ճիշդ ըլլալը հաստատուեցաւ, եւ չարագործները ձերբակալուեցան։

ՆՈՐ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ

2 ՄԻԼԻՈՆ ՈՍԿի ՎՆԱՍ

Առջի առտու ժամը 4ին Իզմիրի մէջ երկրաշարժի ահռելի ցնցում մը զգացուեցաւ, որուն յաջորդեցին ուրիշ նուազ զօրաւոր ցնցումներ։ Անձի կորուստ չկայ թէեւ, սակայն բազմաթիւ տուներ՝ վնասուեցան։ Շատ մը պատեր և տուներու տանիքներ փլան։ Բաղաքը չրջապատող պարիսպին մէկ մասն ալ փլաւ։

—Այտընի մէջ և չրջակաները երկրաշարժի ցնցումները կը չարունակուին, թէեւ ոչ այնչափ ուժգին։ Մեծ երկրաշարժին տաեն սոսկալի կերպով վնասուած տուներ և ուրիշ չէնքեր այս ցնցումներուն պատճառաւ հետզհետէ կը փլչին։

—Ահռելի երկրաշարժին պատճառած վնասները ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ ոսկիի կը հասնին։ Միայն Նազիլլիի մէջ վնասները 200,000 ոսկիէն աւելի են, Սէյրայքէոյի մէջ 150,000 ոսկի, Բէօչկի մէջ 1000 ոսկի։

—Այտընի երկրաշարժին մէջ վնասուողներուն նպաստներ հայթայթելու համար կազմուած յանձնաժողովը առջի օրը առաջին անգամ ըլլալով գումարուեցաւ քաղաքապետարանին մէջ, նախագահութեամբ քաղաքապետ Րըզվան փաշայի։ Յանձնաժողովը որոշած է 22,000 հանգանակութեան տոմսակներ կոխել տալ Օսմանիյէ տպարանին մէջ։ Այս տոմսակներէն 1000ը 100 ղրշ.նոց պիտի ըլլան, 1000ը՝ 50 ղրշ.նոց, 5000ը՝ 20 ղշ.նոց, և 15,000ը՝ 10 ղրշ.նոց։ Ասոնց արժէքին գումարն է 400,000 ղրշ.։ Վեհ. Սուլթանին մատուցուելու յատկացեալ տոմսակները միւսներէն տարբեր ձեւով պիտի տըպագրուին։

—Իզմիրի մէջ ալ կազմակալ Քեամիլ փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեր է, որուն անդամներն են թաղապետութեան նախագահ Հաճի Էշրեֆի փրշա, Ապտիլ Քատէր, Բալըզ և Իսաք փաշաները, Իշչաքիզատէ Սաւըտ պէյ, Մատթէոս էֆ. Պալեօզեան, Թագուոր էֆ. Սպարթալեան, կարապետ էֆ, Ազապեան, Սեբաքիմ էֆ. Թորաման Օղլու, Օամ. Պանքային և Քրէտի Էչոնէի մասնաճիւղերուն տնօրէնները, Խարտամպօ էֆ. եւն.։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒՆԱՆ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԿԱԿԱԹ.— 26 Սեպտ.— երկրաշարժի կարգ մը ցնցումներ զգացուեցան Տարթիլիկի մէջ։ Ցնցումներուն կ'ընկերանային տեղատարափներ և փոթորիկներ։ Հարիւրի չափ մեռեալ կայ։ Երկաթուղւոյ հաղորդակցութիւնները ընդհատուեցան։ Թէյի ընդարձակ տնկարաններ աւերուեցան։ Ցուլի չուկան ողողուելով, 200 հագի խղդուեցան։

ՌՈՒՄՊՈՒՑԻ.— Հանրապետութեան նախագահ Պ. Լուպէ գաւառային ժողովներու կողմէ պատուիրակութիւն մը ընդունելու առթիւ, բանախօսելով ըսաւ. «Արտեւանահանդէսին մեծ մեռնարիը ներքին խաղաղութեան չնորհիւ միայն կրնայ յաջողակս իրագործուիլ, և մենք ատոր վերահաստատութեան կ'աշխատինք։ Վստահ եմ թէ ընտրեալ մարմինները իրենց բարոյական հեղինակութիւնը ի գործ պիտի դնեն, դադրեցնելու համար լրագրական բուռն պայքարը և ցաւալի վէճերը։ Հայրենասիրութիւնը պարտք կը դնէ մեր վրայ՝ միանալ, Ֆրանսայի բարոյական և նիւթական մեծութիւնը ապահովելու համար։

ԲԱՐԻԶ.— Լօրիանի նաւահանգստի տեսուչ դեր-Յովակալ Մէնսա ընդհանուր հրամանատար անուանեցաւ Ֆրանսայի հիւսիսային տորմիղին, դեր-Յովակալ Սալլանտրուղի տեղ, որ մեռած է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Նախարարական տագնապը կը չարունակուի։ Մինչև հիմայ ոչ և է որոշում տրուած չէ։

—Պուլկարիոյ իշխանը հոս հասաւ։ կայսրանին մէջ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ դիմաւորեցին զինքը, և զինուորական պատիւներ ընծայուեցան անոր։ Իշխանը Հոֆպուրկի պալատը իջաւ, իբրև հիւր Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր, որ իշխանին ժամանումէն անմիջապէս ետքը յատուկ ունկնդրութիւն չնորհեց անոր, և քիչ յետոյ փոխադարձ այցելութիւն տուաւ։ Իշխանը ի վերջոյ այցելեց արտաքին գործոց նախարար կոլուխովսքի կոմսին, որուն հետ ժամ մը տեսակցեցաւ։ Շ էօնպրիւնի դղեակին մէջ ի պատիւ Ֆերտինանտ իշխանին տրուած պալատական հացկերոյթին ներկայ էին Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը, իշխանը եւ իր հետեւորդները, կոլուխովսքի կոմսը, ելմտական նախարար Պ. Քալլէյ, պատերազմական նախարար Պաուռն Ֆոն Բրիկմըը, եւ եւ պալատական աւագանիները։

ԼՈ. ՀԷՔ.—Երեսփ. ժողովին մէջ, Թագուհւոյն գահաճառին տրուելիք պատասխանին վիճաբանութեան պահուն, հարցապնդում մը եղաւ Թագուհւոյն և Պապին միջեւ նամակներու փոխանակութեան մասին, որ տեղի ունեցաւ Խազաղութեան Դեսպանախորհուրդին գումարման պահուն։ Արտաքին գործոց նախարար Պ. Պօֆօռ պատասխանեց թէ՝ բոլոր պատասխանատուութիւնը կր ստանձնէ Թագուհւոյն նամակին մասին։

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուս Թերթերը շատ խիստ կը նկատեն Պելկրատի Զինուորական Ատենի կենագործիչի եւ միւս ամբաստանեալներուն մասին տրուած վճիռը։ Սվէներ կ'ըսէ թէ արդարացի է կենագործիչի հրացանի բռնութիւնը, քանի որ ծանր ոճիր մը գործած է, բայց միւս ամբաստանեալներու մասին տրուած որոշումը չափազանց ծանր կը նկատէ միւս Թերթերուն հետ։ Սվէներ կը յարէ թէ՝ Պ. Բաուիչի ներում չնորհուիլը Ալեքսանդր Թագաւորին ազնիւ մէկ գործն է։ Նովոյե Վրեմ՝ ևս նոյն լեզուով կը խօսի։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Գէշ օդը կ'արգիլէ զօրքերու յառաջանալը, և գժուարութիւններ կը յարուցանէ երկաթուղւոյ չինութեանց չարունակման դէմ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ո և է որոշում չէ արրուած Սուտանի մասին։ Այս որոշումը պիտի չտրուի, մինչև որ տեղի չունենայ Լորտ Քրոմըրի և Լորտ Ռիչնըլի միջեւ որոշուած խորհրդակցութիւնը, որ պիտի կատարուի այս վերջնոյն Սպիտակ Նեղոսի վրայ ըրած ուղեւորութենէն դարձին։ Գահիրէի անգլիական գործակատարը Եգիպտոս դնաց։

ԱՅՍ ԴԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՊԱՐՍԵԼՈՆԱ, 27 Սեպտ.— Նշանաւոր Հակահրէական Պ. Մ.ը Բէթիս հոս հասաւ։

ՄԱՏՐԻՏ.—երէկ, Ֆռուի մէջ տեղի ունեցած նոր չփոթութիւններու հետեւանօք, 4 ձերբակալութիւններ կատարուեցան։ Ֆէռուի մէջ կարգապահութիւնը վերահաստատած է։

—Զրոյց կը պտտի թէ Սպանիոյ պատերազմական և ելմտական նախարարներու միջեւ կարծիքի անհամաձայնութիւն կը տիրէ։

ԲԱՐԻԶ,—Թրանսվալի կառավարութիւնը կը պատրաստէ իր պատասխանը, Պ. Չեմպըրլէնի վերջին ծանուցագրին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմանեան Ֆռնտիէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ղրշ.	24.17
Երեկոեան բարձր գինը	»	24.21
» վար »	»	24.16
Պետի B	»	45.75
» C	»	27.20

Բանկէի երկաթուղի

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ֆր.	116 1/8
Երեկոեան բարձր գինը	»	118.12
» վար »	»	116 31/8
Թրամվայ բաժնեթուղթ	Լ. Օ.	6.40
» Խուրծան	Ֆր.	230.
» Պարտեթուղթ	»	490.—
Օամ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	4.—

Թրաձիերու բնթացքը

Մէճիտիէ արծաթ	Ղրշ.	107.34
Մեճիտիէ	»	96.—
Անգլիական ոսկի	»	109.38
Ֆրանսական ոսկի	»	87.18
Գրիվից	»	51.05
Ռուպլի թղթադրամ	»	8.61
Լօնտոն 3 ամիս		109.—
Բարիզ » »		23.10
Ֆիորին մանտա		10.97

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՎԱՆԷՆ

(Մեր մասնաւոր թղթակցէն)

Ազնուազարմ կաթողիկոսի անցագրի բերանին անհրաժեշտ հարցը.— «կաթողիկոս» անուան ազդեցութիւնը անոնց ժողովրդեան վրայ.— Ալեքսիճեան Սրբազանի չէշտակը վանայ մէջ.—Գիշեր հոբելեան էվղեցոյանին կեանքին։

ՎԱՆ, 2 Սեպտ. 99

Նախորդ յօդուածովս արդէն չեշտած էի պէտքը Աղթամարայ կաթողիկոսութեան խնդրոյն լուծման։ Այս խնդիրը կ'երևի թէ հետզհետէ չահեկանութիւն պիտի ստանայ, մանաւանդ որ Հայոց ընդհ. Հայրապետը Պատրիարքարան գրած նամակովը ստիպողակա-

նութիւն ցոյց տուած է։ Ոչ ոք կրնայ ժխտել «կաթողիկոս»անուան բրած ազդեցութիւնը Աղթամարայ հայախօս և ոչ հայախօս թեմերու Լուսաւորչայ գաւառներուն վրայ. ազդեցութիւն մը, որ դարաւոր հնութիւն ունի։ Վերցնել կաթողիկոսութիւնը Աղթամարէն և պարզ առաջնորդութեան մը վերածել, կը նշանակէ Աղթամարայ նշանակութիւնը յաչս ժողովրդեան բոլորովին ոչնչացնել. իսկ ներկայ դիրքին մէջ պահել ընդ երկար, կը նշանակէ նոյն կաթողիկոսութեան և թեմերուն հոգեւոր և բարոյական քայքայումը ու հօտին ցրուումը։ Անշուշտ այս տեսութեամբ գրած է իր նամակը Ն. Ս. Օծութիւնը, որ թէրևս Աղթամարայ և Սսոյ կաթողիկոսութեանց շարունակութեան մէջ կը գտնէ Ս. Էջմիածնայ Մայր Աթոռին շահուց ապահովութիւնը։

Գալով Վանայ և Աղթամարայ միացման ցնորական գաղափարին՝ կը զարմանանք որ մինչև իսկ այդպիսի գաղափար կարելի է յայտնել և զուր ժամավաճառութիւն պատճառել։ Վան կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Թըրքահայոց թեմերուն մէջ, և միշտ ամենէն աւելի իր վրայ խօսեցնել կուտայ։ Եթէ Աղթամարայ ամբողջ Կաթողիկոսութեան հետ զուգակշռութեան դնենք, կարեւորութեան մասին դեռ առաւելութիւնը Վանայ կը մնայ։ Արդ ի՞նչպիսի կարող մէկը կարելի է գտնել, որ միևնոյն ժամանակ լաւ կառավարէ թէ՛ Վանը և թէ Աղթամարը։ Անշուշտ փոխանորդներ պիտի գործածէ. և այն ատեն ի՞նչ շահ։ Ինքը՝ Կաթողիկոսը՝ Աղթամար նստելով, ի՞նչպէս պիտի կրնայ երկրորդականի մը դիրք ունեցող անձ մը վարել Վանայ բազմաթիւ գործերը, որոնք միշտ կը պահանջեն ուղղակի կեդրոնին պատասխանատու կարող անձի մը անհրաժեշտ ներկայութիւնը. իսկ եթէ Կաթողիկոսը իր Աթոռը Վան փոխադրէ, այն ատեն Աղթամարի վանքը իր նշանակութիւնը պիտի կորսնցնէ, և հեռաւոր թեմեր առանց մօտէն հսկողի մնալով պիտի վատթարանան։

Կ'երևի թէ լրագրութիւնը դեռ շատ պիտի զբաղի այս հարցով. ուստի իմ տեսութիւններս և Աղթամարայ անցեալին և ներկային մասին ընդարձակ տեղեկութիւններ ուրիշ առթիւ կը խոստանամ գրել։

∴ Ալէաթճեան Սրբազանի մահուան լուրը մեծ ցաւ պատճառեց հոս։ Դեռ չեն մոռցուած իր 1886-88 երկամեայ պաշտօնավարութեան յիշատակները։ Այս պատուական եկեղեցականին սուգը կ'արժէ որ բռնեն Վանցիք։ Հանգուցեալին սիրտը այնչափ կապուած էր տեղւոյս հետ, որ իր վերջին գործերը և դիմումները, ինչպէս կը գրէք, տեղւոյս Որբանոցներու և անհատներու համար եղած է։ Ոչ միայն Վարագայ Որբանոցին սանունք, այլ նաեւ համայն Վանցիք կ'ողբան այսօր սոյն աղքատասէր եկեղեցականը, զոր «Թուչնիկ»մականունով սովոր են կոչել։ Ինչպէս ուղղամիտ, պարտաճանաչ, շինարար եղած է ամէն տեղ, նոյնը եղաւ Վանայ մէջ իր երկամեայ պաշտօնավարութեան միջոցին՝ Վարագայ դպրոցը և իր յաբմէկից շէնքերը դեռ իբր իր յիշատակ կը մնան։ Խիստ էր հանգուցեալը, մանաւանդ գէղծ պաշտօնէից դէմ, ըլլային եկեղեցական կամ աշխարհական։ Դեռ չէ մոռցուած իր արդար զայրոյթը քահանայի մը դէմ, որ վանքի մը գոյքեր խիրացուցած, չէր ուզեր հաշիւ տալ, մինչեւ որ տումարի մը հաստ կողերով մի քանի հարուածներ չկերաւ հանգուցեալին ձեռքէն։ Ճշմարտահ էր և կ'ուզէր որ իր ամսականը Առաջնորդարանէն անխափան օրին տրուէր. բան մը որ անշուշտ դուրեկան չէր այն ժամանակի Թաղ. և Տնտես. Ժողովոյ անդամոցներուն։ Ասոր համար արծաթասէր կը սեպուէր մարդ մը, որ սակայն հանրային օգնութեամբ միայն կրցաւ ապրիլ իր վերջին օրերը, և որուն գրպանը ծակ էր եղած աղքատաց համար։ Միակ մարդկային թերութիւնը զոր ունէր, դիւրագրգռութիւնն էր, ինչ որ երեւան հանուած էր իր դամբանականին մէջ։ Տեսնելու էր իր զայրոյթը և պօռալը այն մարդոց դէմ, որոնք խօսք չէին հասկնար, և զանազան կուսակցական և անձնական խընդիրներով կուգային գլուխը նեղացնել։ Իր բարձր և գեղեցիկ հասակով, իր դրական գաղափարներով, ճշգապահութեամբ, կիրթ ճաշակով ու կենցաղագիտութեամբ շատերու համակրանքը գրաւած էր, չնայելով թէ հակառակորդներ ալ ունեցաւ, ինչ որ բնական է։ Մեզ կը մնայ ուրեմն հանգիստ մաղթել իր տառապեալ ոսկորներուն։

ՎԱՀԱՆ

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Ց. Գ. Զօր—ն.— Ձեր փնտռած երկրագործական գործիքները, արօր են. կրնաք գտնել Ղալաթիա Ց. և Մ. Մուրատեան վաճառատունը։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ
ԱՌՈՂՋ ՈՒ ԵՐԿԱՐ ԱՊՐԻԼ
կարդացէք
ՏՈՔԹՈՐ Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆԻ
«ԱՌՏՆԻՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ»
ԵՒ
ՏՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՔ
Երկհեր 15—5

Գ. ՓԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՉԱՔՄԱՔՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇԸ Թ. 20

Սոյն գրատունը որ արդէն ծանօթ է հասարակութեան իր օգտակար և լաւագոյն հրատարակութիւններով, յառաջիկայ դպրոցական նոր շրջանին համար դասական և այլ գրքերու ճոխ մթերք մը պատրաստած է, մանկավարժական նոր մեթոտներու և Ուսումնական Խորհրդոյ կրթական ծրագրին բոլորովին համաձայն։

Տպագրութեան և կազմի մաքրութիւն, գիներու անմրցելի աժանութիւն և գործածելութեան ուղղութիւն ու արագութիւն գլխաւոր յատկանիշերն են այս գրատան։

Հետեւեալ դասագրքերը գրատան վերջին հրատարակութիւններն են, որոնք ջերմապէս կը յանձնարարուին իբր լաւագոյն իրենց տեսակին մէջ։

Բարեկիրթ աղջիկ։ Ընթերցարան աղջկանց վարժարաններու համար. Ս. Փարամաճեան, յառաջարան Ե. Ց. Պէրպէրեանէ, գին՝ 5 ղշ.

Գործնական քերականութիւն արդի աշխարհաբարի, Բ. գիրք Զ. Տօնէլեան՝ գին 4 ղշ.

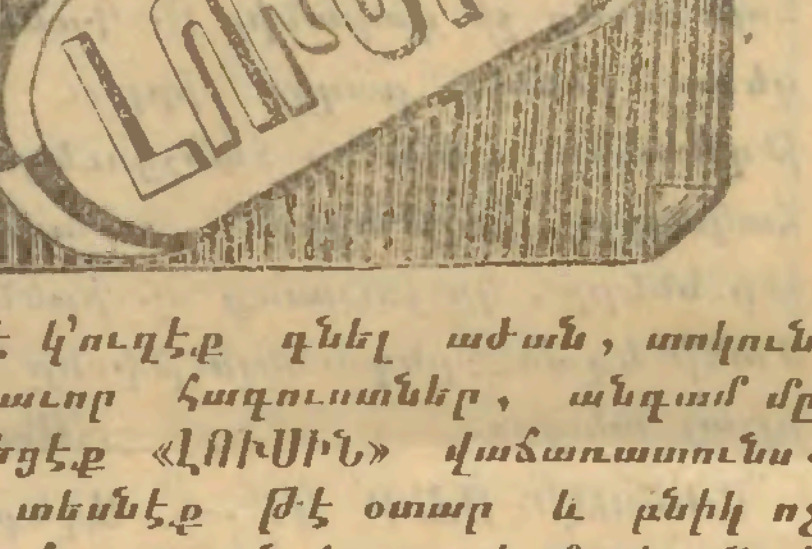
Ընթացք շարադրութեան և վայելչախօսութեան, Ա. տարի (Բ. տիպ) Ն. Թորոսեան՝ գին 4 ղշ.

Նախատարերք բնագիտական և բընական գիտութեանց (բնագիտութիւն, տարրագիտութիւն, տիեզերագրութիւն՝ Ե. Թէյեան՝ գին 5 ղշ.

Նորագոյն ընթացք աշխարհագրութեան. տարրական Ա. տարի, աշխարհացոյցներով և պատկերներով զարդարուած, Ե. Թէյեան՝ գին 3 ղշ.

Նոր քերական Ֆրանսերէն (Բ. տիպ) խիստ ճոխացեալ, Թէրզեան գին $1\frac{1}{2}$ ղշ։
15—14

ՄԵԾ ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՁԱՓՈՒ ՎՐԱՅ
ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ
Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ
Հաճօբուլօ խան
Նօ. 20 ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ Նօ. 20

Եթէ կ'ուզէք գնել աժան, տոկուն և ձեւաւոր հագուստներ, անգամ մը այցելեցէք «ԼՈՒՅՍ» վաճառատունս. պիտի տեսնէք թէ օտար և բնիկ ոչ մէկ վաճառատուն կարող է մրցիլ մեզի հետ, ասիկայ կրնան հաստատել մեզի այցելող յարգոյ յաճախորդները։

Վաճառատունս ներկայ եղանակիս համեմատ մեծ քանակութեամբ պատրաստ ապրանքներ ունի, նոյնպէս և մեր վարպետ ձեւագէտին ձեռամբ չափու վրայ խիստ ընտիր և տոկուն տաբատներէ հանդերձեղէններ, սմօքին, ֆռաք, եւն. կը պատրաստուին։ Եթէ ապսպրուած հագուստները յաճախորդներու ճաշակին յարմար չըլլան՝ սիրով ետ պիտի ընդունուին։ Այս մեծ առաւելութենէն կրնայ հասկցուիլ թէ ընտիր ճաշակի համեմատ շինուածքներու վրայ կը ծախուին. ըստ կարի ամենաչափաւոր գներով, այսպէս վստահելով ամէն մրցում։ Մէկ անգամ փորձի համար այցելեցէք սոյն վաճառատունս, և կը յուսանք որ ամէն այցելողները գոհ պիտի մնան։ 100—27

ՏԱՐԵՐՔ
ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԼԵԶՈՒԻ
Ա. Յ. Բ. 5, Գ. 5 ՂՐՈՒՇ

Դասատուներէն եկած գրքի յանձնարարութեանց մէջ, սոյն դասագիրքը չշփոթել ուրիշ գրատան Տարերք Մայրենի Լեզուի անուն գիրքին հետ, որ բնաւ չի համապատասխաներ իմ գրքի ուղղութեան. ուստի ով որ կը փափաքի գործածել «Տարերք աշխարհիկ լեզուի, Եքսէրճեանի», պէտք է դիմէ Մարգարեան գրատուն ի Մէրճան Չարշու, և Փափազեան գրատուն ի Սիւմպիւլլիւխան Չարմաքճըլար, կամ իմ հասցէիս յԻւսկիւտար, Սելամիէ Ս. Խաչ եկեղեցի։ ՀՄԱՅԵԱԿ ՔՀ. ԵՔՍԷՐՃԵԱՆ
30—6

Կա՛մ բոպիկ պտտեցէք և կամ «Աւստրալիա» անունով կօշիկները հագէ՛ք։ Այս նոր կաշիով շինուած կօշիկները մեծ յարգ գտած են Պոլսոյ բարձր դասակարգին մէջ։ Աննման են այս կօշիկները իրենց ձեւով, առաձգականութեամբ, թեթեւութեամբ, չէուութեամբ և հաստատունութեամբ։ Այս կօշիկները գործածուելով կ'անհետանան ոտքի կոշտերը և ուրիշ անհանգստութեան աւրիշները։ Ուստի կօշիկ մը շինել տալէ կամ գնելէ առաջ, մի՛ մոռնաք անգամ մը դիմել անգլիական վաճառատունը, ուր էրիկ մարդոց, կիներու և տղայոց համար ամէն տեսակ կօշիկներ կը շինուին պատրաստ և յանձնարարութեամբ։

Միակ կեդրոնատեղի՝ Ղալաթիա Եիւքսէք Գալտըրըմ, Վօյվօտայի կարգը Թիւ 95-97, Խամբուռ Բարուտճեան վաճառատուներն են։ Իւրաքանչիւր տակի վրայ գրուած են «Աւստրալիա բաթէնթ» բառերը։ Գնման և վաճառման պայմանները բացատրող թուղթ մը ձրի կը տրուի։ 36—30

ԱՒԵՏԻՍ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ
ՄԵՏԱՔՍԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բերա, Մեծ փողոց թիւ 407
Կիւսիւկեան ապրանքներին տակ

Վաճառատանս մէջ կը ծախուի՝ Եւրոպայի վերջին նորաձեւութեան համաձայն եկած մետաքսէ կերպասներ, ինչպէս սեւ և գունաւոր տաֆթաքօներ, պլուզի և կարնիթիւրի կերպասներ, ծաղկենկար և պարզ թաւիշներ, զանազան գիպակներ, դուրի համար գծաւոր և գոյնզգոյն մետաքսեղէններ, բօլօնէզներ, եւն., եւն։ Յաճախորդները գոհ պիտի մնան գիներուն չափաւորութիւն և ուրիշ ամէն տեսակէտներով։ 40—29

ՍԻԿԱՐԻ ԹՈՒՂԹ
«ՄԷԱՐԻՖ»
Ի Նպաստ Իսլամ Վարժարաններու

Ինչպէս միւս հասարակութիւններու վարժարաններուն և հիւանդանոցներուն համար եղած է, մենք ալ, մեր անձնական շահէն աւելի խղճի ձայնի մը հետեւելով, մասնաւոր սիկառի ընտիր թուղթ մը պատրաստած ենք, յատուկ արտօնութեամբ Հանրային կրթութեան և Հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատուներուն։ Ասոր հասոյթին իբր երկու երրորդը՝ Մէարիֆի պաշտօնատան հսկողութեան տակ՝ պիտի յատկանայ դաւառներու Իսլամ վարժարանները շատցնելու, և կեդրոնի վարժարաններն ալ զարգացնելու, վեհ. Սուլթանին բարձր փափաքին համաձայն։ Ուստի վստահ ենք թէ հասարակութիւնը պիտի նախընտրէ մեր թուղթերը։

Դաւառներու մէջ մասնաճիւղ բանալ ուզողներէն կը խնդրուի որ մեր գործարանը դիմեն. Կեդրոնատեղի և գործատուն Պապը Ալի ճատտէսի թիւ 38։ Կը գտնուի բոլոր ծխախոտավաճառներուն քով։ Գործարանատէր «Մէարիֆ»-ի
36—13 Խալէ Բոռլի

ՋԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

Բարակ և ընտիր սիկառի թուղթ գործածել փափաքողներուն կը յանձնարարուի Ջավուշ Օղլուի գործարանին սիկառի թուղթը, որ խարխախ նշանը կը կրէ։

Այս սիկառի թուղթը շատ տարիէ ի վեր մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալուն համար, անոր բազմաթիւ կեղծերը ելած են։ Ուստի բուն իսկ Ջավուշ Օղլուի թուղթը ատոնցմէ զանազանելու համար, խարխախի նշանը կրող թուղթերուն ամէն մէկ թերթին վրայ՝ առանց մելանի՝ և կնիքի ձեւով այդ նշանը, և թուրքերէն լեզուով «Ջավուշ Օղլու» գրուած պէտք է ըլլայ։ Դարձեալ «Սթանպօլ» անուն սիկառի թուղթերը՝ պէտք է դիտել թէ «Ջավուշ Օղլու»անունը և երկու սև նշան կը կրե՞ն։ 78—15

ԱՌԻԹԷՆ
ՕԳՈՒՏ
ՔԱՂԵՑԷՔ

Եթէ կ'ուզէք ազատիլ դիւրութեամբ և առանց ցաւի փտած ակռաներէ զանոնք 1 կամ 2 անգամէն լեցունելով, եթէ կ'ուզէք ունենալ նուրբ և հաստատուն ակռաներ դիմեցէք առ Յ. Էմինեան ատամնաբոյժ որ փոխադրած է իր գործատեղին Բերայի չհտակ ճամբան. Աղա Ճամի, Բուժէլի Խանի դիմաց. Աբարդըման Բուծօ թիւ 6, Ամէն օր պատրաստ է իր յաճախորդները ընդունիլ. կիրակի ինչուան կէսօր։

Նորահնար գործիքներու առաւելութիւնն և Ամերիկեան արդի կատարելագործութիւնք ի գործ կը դրուին։ Առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

ՃՇԴՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՅՄԱՆՔ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ։

‟ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (96)

ՖՕՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՕԱՍԳՕՊԷ

—

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻՆ ՈՃԻՐԸ

Կինն ու ծերուկը սանդուղէն վեր ելան միասին, առանց խօսք մը փոխանակելու։

Երբ սանդուղին գլուխը հասան, գործը փոխուեցաւ։

—Ձեր ըսելիքը միտքերնիդ է, այնպէս չէ՞, հարցուց ծերուկը կամաց ձայնով։ Դուք իմ կնոջս քոյրն էք։ Ես խուլ եմ, և ամէն ջանք ըրի այս խըլութենէս բժշկուելու համար։ Դուք ալ տիկին Սթէլլայի խօսքն ըրիք ինծի ըսելով թէ ամէն հիւանդութեանց վըրայ խորհրդատուութիւն կ'ընէ և շատեր օգուտ տեսած են և կը տեսնեն, և գիս առիք իրեն բերիք որպէս զի դեղ մը կամ դարման մը պատուիրէ ինծի։

—Գիտեմ, գիտեմ, պատասխանեց խոշոր կինը։

—Եւ երբ գիս ներկայացնէք, Թողէք որ ես խօսիմ։

—Շատ աղէք, դուք ինծմէ լաւ կըրնաք խօսիլ։

—Ահա դուռը, ըսաւ ծերուկը ցուցնելով պղնձէ տախտակը. որուն վըրայ Օրիորդ Լընորմանի աշակերտուհիին անունը կը փայլէր։ Քաշեցէք բոժոժին կոճակը։

Եւ մինչ կինը պղնձէ կոճակը կը քաշէր, Բիկալ ուրիշ անծանօթութիւն մը տեսաւ անոր դիմացի կողմը։

—Լա՜ւ, ըսաւ ինքնիրեն, դիմացն ալ գործակատար մը կայ։ Անշուշտ ընկերն է այս ըղձուհիին, շատ հաւանական է որ մէկի տեղ երկուքն ձեռք անցունեմ։

—Չեն բանար. ըսաւ կինը։

—Աւելի ուժով քաշէ բոժոժը։

Քաշեց, բայց դարձեալ չի յաջողեցաւ։

—Սովորած յաճախորդները կ'երեւի թէ ինքզինքնին ճանչցունելու ձեւ մը ունին, ըսաւ ծերուկը կամաց մը։ Դուք քաշեցէք բոժոժը և տեսնենք։

Ըղձուհիին բնակարանէն ձայն բնաւ չի կար. բայց ծերուկը ոտքի ձայն կարծեց լսել գործակատարին բնակարանէն, և կամացուկ մը դրանը մօտեցաւ որպէս զի աղէկ մը լսէ։

Ականջը դրանը դնելու վրայ էր, յանկարծ դուռը կէս մը բացուեցաւ։

—Օ՜, գոչեց ծերուկը։ Պ. Բիէտո՜ւշ։

Միանգամայն ձեռքն ու գլուխը կիսաբաց դռնէն ներս քշեց։

—Դո՞ւք էք, հայր Բիկալ, ըսաւ դուռը բացողը։

—Շատ գոհ եմ ձեզ տեսնելէս, պատասխանեց Բիկալ, վասն զի շատ բաներ ունիմ ձեզի պատմելիք։ Զարմանալի բաներ կ'անցնին Կրան-Պօքի մէջ։ Ո՞ւր մնացիք, քանի օրէ եկած չէք հոն։ Բնաւ չէի յուսար որ հոս ձեզի պիտի հանդիպէի։ Եկայ սպասուհիիս հետ որպէս զի ականջներուս համար դեղ մը հարցնեմ Տիկին Սթէլլայի։

—Հոս չէ, գոչեց Բիէտուշ երկու ձեռքովը փող մը ձեւացնելով։

—Ա՜հ, շատ կը ցաւիմ։ Ըսին ինծի թէ կրնայ դեղ մը տալ ազատել գիս այս անտանելի հիւանդութենէս։ Ուրիշ օր մը գամ. բայց քանի որ եկած եմ, կ'ուզեմ խօսակցիլ ձեզի հետ։

—Ժամանակ չունիմ։

—Երկայն չէ խօսելիքս։ Հինգ վայրկեան կը բաւէ։

—Ի՞նչ ունիք ըսելիք։

—Ձեզ շահագրգռող բաներ։ Երեւակայեցէք որ երկու օրէ ի վեր հայր Բօավաօի սրճարանը լեցուն է գաղտնի լրտեսներով։

Բիէտուշ դուռը միշտ կէս բացած էր և տրամադիր չէր երեւնար, ծերուկը ներս առնելու։

Կասկածոտ դէմքով մը կը նայէր անոր, ինչպէս նաև նարընջավաճառուհիին, որ հեռուէն կը լսէր իրենց խօսակցութիւնը։

Բայց «լրտես» բառը լսելուն պէս փոխեց դիրքը։

—Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ Կրան-Պօքի մէջ, հարցուց պօռալով, որպէս զի չի կրկնէր ծերուկին ըսածը։

—Կ'երեւի թէ մարդ մը կը փնտռեն, որ սպաննութեան գործի մը մէջ մաս ունի եղեր և սուտ անունով մը այդ սրճարանը կը յաճախէ։ Կրնամ մանրամասնօրէն հասկցնել ձեզի, բայց թերեւս գիս հոս ընդունելնիդ կը նեղէ ձեզ, որովհետեւ ձեր բնակարանին մէջ չէք, ըսաւ Բիկալ պղնձէ տախտակը ցուցնելով, որուն վրայ Պլանշէնի անունը նշանակուած էր։

—Բարեկամիներէս մէկուն բնակարանն է։ Ինքը տեղ մը գացած ըլլալով, աղաչեց ինծի որ ժամու մը չափ իր տեղը սպասեմ հոս։

—Ուրեմն նեղութիւն չեմ տար ձեզի, և կրնանք խօսակցիլ։ Ըսեմ սպասուհիիս որ վար իջնէ եւ փողոցին մէջ սպասէ գիս։

Այս վերջին առաջարկը Բիէտուշի գործին եկաւ։ Չէր ուզեր իւր բնակարանն ընդունիլ իրեն անծանօթ կին մը. բայց խուլին վրայ կասկած չունէր. եւ կ'ուզէր մանրամասնօրէն իմանալ ոստիկանութեան արարքը հայր Բօավաօի սրճարանին մէջ։

—Հոս չենք կրնար խօսիլ, ըսաւ Բիկալ, վասն զի ականջիս հիւանդութիւնը ձեզ պօռալու կը հարկադրէ, որով դրացիներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։

—Գնա՛, Վիրժինի՛։ Եթէ վարը չես ուզեր սպասել, կրնաս Թիւլրիի պարտէզը երթալ և մեծ աւազանին առջեւ նստիլ։ Ես կուգամ հոն կը գտնեմ քեզ։

Վիրժինի կը հասկնար Բիկալի միտքը և այնչափ հեռու չէր երթար։ Կուրարար կը հնազանդէր անոր, վասն զի գիտէր որու հետ էր գործը։ Ուստի առանց ուրիշ բացատրութեան սպասելու, անմիջապէս վար իջնել սկսաւ։

(Շարունակելի)